

با حضور بیش از یکصد تن از متفکران و استادان حوزه و دانشگاه

پیش نویس اسناد الگوی پایه اسلامی ایرانی پیشرفت نقد و بررسی شد

الگوی پایه گفت: در فاصله بین جلسات فرصت شد پرسش‌نامه‌هایی را که اعضای محترم کمیسیون‌ها تکمیل کرده‌اند را مطالعه کنم که خلاصه‌ای از آن‌ها را عرض می‌کنم. البته این پاسخ‌ها در اختیار تدوین‌کنندگان اسناد الگو قرار خواهد گرفت و به طرق دیگر هم از آنها استفاده خواهد شد.

رئیس مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت با بیان اینکه مطالب مذکور در پرسش‌نامه‌ها با گزارشاتی که از جلسات

ادامه در صفحه ۲

شده در کمیسیون‌های مبانی، آرمان، رسالت، افق، الگوی رهبری تحول و گفتمان پیشرفت الگوی پایه پرداختند.

ادامه این نشست با حضور اندیشمندان به عنوان اعضای کمیسیون‌های مذکور در جلسات جداگانه تخصصی بود که تا ساعت ۱۶ به طول انجامید.

پس از پایان این جلسات اعضای کمیسیون‌ها گرد هم آمدند تا با حضور دکتر صادق واعظ زاده رییس مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت گزارشی از نتایج این جلسات ارائه کنند

دکتر واعظ زاده پس از ارائه گزارش توسط نمایندگان کمیسیون‌ها با اشاره به نظرسنجی از شرکت‌کنندگان در نشست درباره سند

به گزارش واحد ارتباطات مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، این نشست از ساعت ۰۸:۳۰ پنج‌شنبه ۱۸ دی‌ماه با حضور بیش از یک صد تن از اندیشمندان، اساتید دانشگاه و فضایی حوزه در مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت آغاز شد.

در ابتدای این نشست، دکتر هادی اکبرزاده، عضو شورای عالی و معاون علمی و تقسیم کار ملی، ضمن ارائه توضیحاتی درباره آثار و نتایج نشست پیشین که در شهریورماه برگزار شده بود به تشریح اهداف و برنامه‌های دومین نشست هم‌اندیشی تدوین سند الگوی پایه پرداخت.

سپس مسئولان کمیسیون‌های نشست به ترتیب به ارائه گزارش‌هایی از سند تهیه

با حضور استادان و متخصصان و اعضای اندیشکده‌های مرکز الگو؛

چارچوب طراحی انتقال از وضع حاضر به وضع مطلوب بررسی شد

پیشنهادهای در این نشست عبارت بود از: پارادایم، گفتمان، راهبردهای روندساز، آینده‌نگاری راهبردی، سیاست کلان، راهبرد، دکترین، روندها و اصلاح محدود روندها، سیاست‌ها و راهبردها، آینده‌نگاری، فرایرد و ... ویژگی‌هایی نیز برای این چارچوب‌ها ذکر شد که عبارت بود از: نرم و منعطف بودن، پویا بودن، دوطرفه بودن، تدبیر و طراحی، بالندگی، حیات، تعالی بخش بودن، مقاوم بودن، هدایتگری و گزینشی و مختصر بودن آن. لازم به ذکر است که کارگروه تلفیق و تدوین مرکز با هدف نظام‌مندی، سازگاری، یکپارچگی و انسجام کلیت الگو و پرهیز از تضادها، تناقض‌های درونی، ایجاد هم‌افزایی و هماهنگی و ... وظیفه تلفیق اسناد اندیشکده‌های مرکز را به عهده دارد.

چارچوب طراحی انتقال از وضع حاضر به وضع مطلوب در چهارمین جلسه کارگروه تلفیق و تدوین مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت که در تاریخ سه‌شنبه مورخ ۱۳۹۳/۱۱/۰۷ و با حضور رئیس، معاونین و مدیران، برخی از روسا و دبیران اندیشکده‌های مرکز الگوی برگزار شد، بررسی گردید. در این نشست با فرض اینکه در تهیه الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت، تصویر روشنی از وضع حاضر و وضع مطلوب در دست باشد، چارچوب و مفاهیم کلیدی انتقال از وضع حاضر به وضع مطلوب شامل ۱- راهبردها ۲- فرآیندها ۳- روندها ۴- سیاست‌ها (خط مشی‌ها) ۵- دکترین ۶- مفاهیم نوآورانه دیگر مورد بحث و تبادل نظر حاضران قرار گرفت. برخی از چارچوب‌های

نخستین نشست هم‌اندیشی عدالت،

اسفند ماه سال جاری برگزار می‌شود

می‌نماید. این نشست یک روزه با هدف هم‌اندیشی، تعمیق و توسعه تفکر، پژوهش و نظریه‌پردازی و گفتمان‌سازی نخبگانی در عرصه عدالت، در قالب چهار کارگروه برگزار می‌شود.

اندیشکده عدالت نخستین نشست هم‌اندیشی عدالت را در مرکز الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت و با دعوت از حدود صد تن از صاحب‌نظران و پژوهشگران فرهیخته کشور در میبث عدالت در تاریخ هفتم اسفند ۱۳۹۳، برگزار

ما و میرات توسعه (۵)

دکتر صادق واعظ‌زاده

تهیه الگو به عنوان پژوهش و تولید علم

گزینیه دیگر آن است که کار طراحی الگوی پیشرفت را از جنس تولید علم و از جنس پژوهش بدانیم. در این صورت الگو محصول یک پژوهش و به تعبیر دقیق‌تر، حاصل پژوهش راهبردی خواهد بود. خوب اگر این هست ما اینجا یک راهنمایی برای نحوه مواجهه با نظریه‌های توسعه پیدا می‌کنیم. اولین قدم و یا یکی از قدم‌های اولیه در هر پژوهشی با هر روشی این است که پیشینه پژوهش مورد بررسی قرار گیرد. بنابراین پیشینه الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت که همین تجربیات و نظریات توسعه است مطابق روش کار علمی مورد بررسی انتقادی عمیق باید قرار گیرد، کاری که امروز ما برای آن دور هم جمع شده‌ایم و بزرگان علمی مشغول انجام آن هستند. این اولین ضرورتی است که از تلقی جنس الگو و جنس طراحی الگو به عنوان یک کار علمی ناشی می‌شود. پس نباید به نظریه‌ها و تجارب توسعه بی‌اعتنایی کنیم. اگر بی‌اعتنایی کنیم خلاف روش علمی عمل کرده‌ایم. ما باید نظریه‌ها و تجارب توسعه را واکاوی انتقادی کنیم.

قدم اول هر پژوهش نقادی پیشینه پژوهش است. این کار را به چه منظوری باید انجام دهیم؟ با همان هدفی که در هر پژوهش علمی، پیشینه موضوع را بررسی می‌کنیم: از تکرار جلوگیری کنیم، چرخ را دوباره اختراع نکنیم، از نکات مثبت ایده بگیریم، از شکست‌ها عبرت‌ها بگیریم. اما مهم‌ترین این است که الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت را در جایگاه مناسب، در میان نظریه‌ها و تجربیات توسعه مستقر کنیم. یعنی آنچه تحت عنوان گذاردن در منظر «put in perspective» نامیده می‌شود را انجام دهیم. جایگاه هر پژوهش جدید در فضای پژوهش‌های قبلی باید مشخص باشد، یعنی به این سؤال پاسخ داده شود که چه خلایقی دیده می‌شود که این پژوهش برای پر کردن آن باید انجام شود و این خلأ به چه صورت پر می‌شود. اگر با بلندمندی و به حق انتظار داشته باشیم که الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت بتواند گلیم خود را در دریای نظریات و تجارب توسعه از آب بیرون بکشد آن وقت این کار لازم‌تر است. پس باید نظریه‌ها و تجارب توسعه را واکاوی انتقادی کنیم و ضرورت تهیه الگو را اثبات نماییم. ولی این همه پاسخ نیست.

تمدید مهلت ارسال مقالات به چهارمین کنفرانس الگو

دکتر هادی اکبر زاده، معاون علمی و تقسیم کار ملی مرکز و دبیر چهارمین کنفرانس الگو اعلام کرد براساس درخواست استادان و محققان دانشگاهی و حوزوی جهت تکمیل مطالعات و ارسال مقاله به دبیرخانه کنفرانس، مهلت ارسال مقالات به چهارمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت که با عنوان پیشرفت ایران؛ گذشته، حال، آینده در پایان اردیبهشت ماه ۱۳۹۴، برگزار خواهد شد، تا پایان بهمن ماه سال جاری تمدید شد. وی از فرهیختگان، استادان و محققان مربوط درخواست کرد مقالات علمی خود را هر چه سریعتر از طریق وبگاه به کنفرانس ارسال نمایند.

شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر مشارکت نخبگان در تدوین الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت / ۳

نشست تخصصی نظام آرمان‌های الگوی پایه اسلامی پیشرفت برگزار شد / ۳

کارگروه تدوین الگوی مدیریت بلندمدت منابع آب کشور آغاز به کار کرد / ۶

یورورکراسی و توسعه در ایران (نگاهی تاریخی- تطبیقی) / ۷

راهبردها و راهکارهای حل بحران آب بررسی شد / ۸

پیش نویس اسناد الگوی پایه اسلامی ایرانی پیشرفت نقد و بررسی شد

با حضور بیش از یکصد تن از متفکران و استادان حوزه و دانشگاه

واقع گرای است. ولی به هر حال باید توجه کنیم که الگوی پیشرفت باید نقطه تعادل آرمان گرایی و واقع گرایی باشد. به همین جهت مبانی و رسالت و آرمان در نظر گرفته شده تا بیشتر جنبه آرمانی الگو و افق نیز طراحی می شود تا بیشتر جنبه واقع گرایی را تأمین کند.

لذا بر اساس برآیند نظرات رسیده باید در تدوین اسناد الگو باید مبانی، آرمان، رسالت و آرمان را بازنگری کنیم و این کاری است که من از تدوین کنندگان سند می خواهم به آن توجه داشته باشند.

وی ادامه داد: ما الان نمی خواهیم که این اسناد را کنار هم بگذاریم و با تلفیق آن ها سند الگوی کامل را آماده کنیم. الان می توانستیم این کار را انجام دهیم، ولی عمداً این کار را انجام نخواهیم داد.

رئیس مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت ادامه داد: به نظر می رسد ما باید یک موج جدید طراحی الگوی پایه را شروع کنیم و مانند امواج دریا که وقتی یک موج انرژی خود را به ساحل تحویل داد موج دیگر راه می افتد. ما الان وارد کار تهیه سند الگو شده ایم یعنی از مقدمات و کلیات عبور کرده ایم و وارد متن سند شده ایم اما کار تهیه سند و متن را نباید زود ببندیم. وی گفت: ما حدود چهار ماه وقت داریم تا سند را کامل و غنی کنیم و طی این چهار ماه باید یک کار فشرده انجام دهیم.

دکتر واعظ زاده تصریح کرد: ما باید ساختار جدیدی را برای این مرحله طراحی کنیم که تعامل بین اسناد و بخش ها را به صورت نزدیکتر تأمین کند و از درون این همکاری جمعی ویرایش منسجم تر و غنی تری از سند الگوی پایه بیرون بیاید. رئیس شورای عالی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در پایان از اعضای کمیسیون ها خواست در صورتی که به نکات ابداعی رسیدند، ارائه کنند تا مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

ادامه از صفحه ۱
کمیسیون ها داده شد، هم جهت بود، افزود: بعضی نکات، شکلی و شامل پیشنهادهایی درباره ساختار همراهی و تشکل جمع است و چند مورد مسائل بسیار مهم هم مطرح شده که باید مورد بحث و بررسی قرار گیرند.

رئیس شورای عالی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت افزود: در این پرسش نامه ها تذکر داده شده که به جای اینکه به توضیح مقدماتی مثل ضرورت ها پرداخته شود، به اصل عناوین پرداخته شود که البته این مورد نظر مرکز بود و ما به دوستانی که این پیش نویس ها را آماده کردند یادآور شدیم که از مقدمات عبور کنند و به اصل موضوع بپردازند.

وی گفت: برخی از دوستان درباره بی تکلف بودن و استفاده از زبان ساده و مورد فهم تذکر دادند و در این رابطه قانون اساسی را به عنوان یک مثال ذکر کرده اند که هم عمیق و خبگانی و هم ساده و قابل فهم عموم است.

دکتر واعظ زاده یادآور شد: تعامل، هماهنگی و هم افزایی اسناد مختلف الگوی پایه از نکات مهمی است که مطرح شده است تا تداخل و هم پوشانی اسناد کم شود. همچنین در رابطه با اثرگذاری اسناد صحبت شده است.

وی با بیان اینکه تنظیم دقیق تر اسناد هم خواسته شده است، افزود: اولویت بندی منطقی گزاره های هر سند منطبق بر معیارهای روشن مورد تقاضا بود و بعضی پیشنهادهای جالب هم از جمله تعیین رسالت متولیان و دانشمندان کشور در بخش رسالت ارائه شده است.

واعظ زاده گفت: مطلبی که به صورت خاص احتیاج به بحث بیشتر دارد بحث جمع گرایی است. جمع گرایی مورد تأکید بسیار قرار گرفته بود. بدین معنا که مبانی، آرمان و رسالت الگو برای پیشرفت جامعه تهیه شود و نه برای پیشرفت و تزکیه فرد

انسانی. همچنین توجه به خواسته های مردم مورد تأکید شرکت کنندگان قرار گرفته است به طوری که اگر الگو را به جامعه ارائه کردیم، جامعه ببیند خواسته هایش در دل الگو قرار دارد و این مستلزم این است که ما واقعاً به متن جامعه و آرمان ها و علائق توده مردم توجه کنیم بدون اینکه از مبانی و معیارها تخطی کنیم. وی افزود: در شورای عالی هم بحث های زیادی در این باره مطرح شد که باید آن را ادامه دهیم اما در مجموع دیدگاه دوستان متمایل به جمع گرایی و پیشرفت جامعه بوده است.

رئیس مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت اظهار کرد: مساله مهم تر که مورد اشاره قرار گرفته واقع گرایی و آرمان گرایی و نسبت بین این دو است.

وی ادامه داد: غالب دوستان معتقد بودند که اسناد تهیه شده به آرمان گرایی مفرط دچار شده است که نسبت به این دیدگاه باید تامل جدی شود زیرا وقتی متخصصین علوم انسانی که در این نشست حاضرند این اسناد را تجزیه و به طور مفرط آرمان گرایانه بدانند باید حدس زد که اگر این اسناد به فضای عمومی جامعه ارائه شود چه بازتابی خواهد داشت؟

واعظ زاده گفت: نظر دیگری از سوی دو تن از شرکت کنندگان ارائه شده این است که حتی المقدور به مسائل و مصادیق زمانی و مکانی ورود پیدا نکنیم بلکه الگو را فارغ از زمان و مکان تدوین کنیم و حتی افقی را معین نکنیم که این نقطه مقابل دیدگاه

منشور اندیشکده خانواده

خانواده مطلوب ۱۲- انسجام بخشی، ایجاد وحدت رویه و ایجاد بانک اطلاعاتی به منظور بهره گیری از مؤسسات و نهادهای فعال در حوزه خانواده ۱۳- نیازسنجی و امکان سنجی در حوزه های مطالعاتی مرتبط با تحکیم و تعالی خانواده ۱۴- الگوسازی برای دست یابی به عدالت جنسیتی، تنظیم روابط زن و مرد، ازدواج پایدار، ارتقای سبک و کیفیت زندگی، ساختار خانواده و شیوه فرزندپروری بر اساس الگوی اسلامی ایرانی.

ماده ۴- اعضای اندیشکده خانواده: اعضای اصلی اندیشکده ۱۵ تا ۲۵ نفر می باشد، که از بین متخصصان و پژوهشگران حوزه و دانشگاه در رشته های مرتبط با پیشنهاد رئیس اندیشکده و تصویب شورای عالی با حکم رئیس مرکز برای مدت دو سال انتخاب و منصوب می شوند. **تصیر ۱:** حسب ضرورت از استادان، صاحب نظران و مسئولین اجرایی در حوزه خانواده برای حضور در جلسهای اندیشکده و کارگروه های تخصصی دعوت به عمل می آید.

تصیر ۲: دبیر اندیشکده خانواده به پیشنهاد رئیس اندیشکده و تأیید رئیس مرکز برای مدت دو سال انتخاب و مسئولیت تنظیم صورت جلسه ها، ارسال دعوت نامه ها و مدیریت حوزه اداری را بر اساس شرح وظایف ابلاغی از سوی رئیس مرکز بر عهده دارد.

ماده ۵- کارگروه های اندیشکده: در راستای اجرای راهبردها و مأموریت اندیشکده، یک کارگروه ویژه و چند کارگروه تخصصی با حضور یک یا چند نفر از اعضای اصلی اندیشکده و دیگر صاحب نظران سازمان دهی و وظایف محوله را انجام می دهند.

پژوهشگران حوزه و دانشگاه در سطوح ملی و بین المللی، راهبردهای کلان حوزه خانواده را تهیه و تدوین می کند. **ماده ۲- هدف:** تدوین، تبیین و نظارت بر تحقق الگوی مطلوب خانواده اسلامی ایرانی به منظور فراهم کردن بستر مناسب در جهت تشکیل، تحکیم و تعالی خانواده بر اساس ارزش های دینی و ملی.

ماده ۳- راهبردها: ۱- فراهم سازی زمینه های لازم برای بروز و ظهور اندیشه های نوین، طرح اصول و مبانی نظری بنیادین و نظریه پردازی در حوزه تشکیل، تحکیم و تعالی خانواده بر اساس مبانی اسلامی ایرانی ۲- بازشناسی مشکلات و موانع اصلی ازدواج به هنگام و ارائه راه حل های مناسب ۳- ارائه راه کارهای مؤثر جهت محقق شدن اندیشه خانواده محور در برنامه های توسعه ۴- ارائه الگوهای مؤثر و کاربردی به منظور ارتقای جایگاه و منزلت خانواده در بستر فرهنگ قومی، ملی، منطقه ای و جهانی ۵- طراحی رویکردهای مناسب به منظور مصونیت بخشی و توانمندسازی نهاد خانواده در مواجهه با تهاجم فرهنگی و فرآیند جهانی شدن ۶- شناسایی و تبیین مؤلفه های تحکیم و تعالی خانواده ۷- رصد، سنجش و پایش شاخص های خانواده سالم بر اساس الگوی اسلامی ایرانی ۸- ارائه محورهای موضوعات پژوهشی و ترویج بستر مطلوب گفتمان سازی در حوزه خانواده ۹- تدوین سند ملی ازدواج و خانواده ۱۰- بازنگری و ارزیابی تحلیلی و تطبیقی قوانین موجود در قلمرو خانواده و تبیین خلاها و کاستی ها و ارائه پیشنهادهای اصلاحی و تکمیلی با رویکرد استحکام خانواده ۱۱- تدوین چشم انداز و نقشه راه به منظور تحقق

اشاره: خبرنامه مرکز به منظور آشنایی بیشتر خوانندگان با اندیشکده های مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در هر شماره با مطالب مختلفی به معرفی بیشتر آنها می پردازد. آنچه در ادامه می خوانید منشور اندیشکده خانواده مرکز الگو است.

خانواده تنها نهاد فطری، طبیعی و بی بدیل نظام هستی است که قرآن مجید تشکیل و تحکیم آن را موجب آرامش و امنیت روان و نزول رحمت الهی دانسته و با تبیین حریم خانواده از آن به عنوان سنگری مطمئن جهت رشد و تعالی اعضای خود یاد کرده است. پیامبر گرامی اسلام (ص) خانواده را محبوب ترین نهاد خلقت و ازدواج را سنت خود توصیف فرموده اند. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز در اصل دهم، خانواده را واحد بنیادی جامعه اسلامی دانسته و مقرر داشته همه قوانین و مقررات و برنامه ریزی های مربوط باید در جهت آسان کردن تشکیل خانواده، پایداری از قداست و استواری روابط خانوادگی بر پایه حقوق و اخلاق اسلامی باشد. با این نگاه در جلسه مورخ ۱۳۹۲/۲/۱۰ اندیشکده خانواده، منشور این اندیشکده، با الهام از آیات وحیانی و سیره نبی مکرم اسلام و اهل بیت علیهم السلام و مشتمل بر پنج ماده و دو تبصره تأیید و جهت تصویب به شورای عالی مرکز تقدیم شد که در ادامه آمده است.

ماده ۱- تعریف: اندیشکده خانواده یکی از اندیشکده های مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت است که فعالیت خود را با الهام از آموزه های دین مبین اسلام و رهنمودهای مقام عظمای ولایت و با استفاده از تجارب ارزشمند حرفه ای و یافته های علمی و پژوهشی استادان و

نشست تخصصی نظام آرمان های الگوی پایه اسلامی پیشرفت برگزار شد

که نظر آنها را ثابت کند پیدا کند. وی افزود: ادبیاتی که در راستای الگوسازی بیان شود باید ساده سازی شود تا به یک گفتمان تبدیل شود؛ اگر در پژوهش های علمی به دنبال پیچیده نوشتن و پیچیده گفتن باشیم این کار سودی ندارد. برای طراحی الگوی پیشرفت، باید نظام ارزش های آن الگو کاملاً مشخص شود؛ در این طرح عینی باید بینیم که اسلام چگونه با ارزش های جامع را پیش می برد؛ در این رابطه باید مطالعات میدانی باشد. مدل حکومت نبوی که جامعه فی ضلال میسن را به یک جامعه و مدل و الگوی دینی تبدیل کردند بهترین مدل است که باید در تحقیقات اسلامی پیشرفت مورد نظر واقع شود. وی افزود: باید وضع عینی اجتماع در هر تحقیق الگودهی مورد نظر واقع شود و این مسیر پالایش عینی و پیشرفت همه جانبه عینی یک جامعه هدف مورد نظر واقع شود. گفتنی است این نشست تخصصی به همت پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی و دبیرخانه حوزوی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، صبح روز چهارشنبه ۲۴ دی ماه ۹۳ در تالار معرفت پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی در قم برگزار شد.

با حمایت مرکز الگو از پایان نامه های دانشجویی انجام شد؛

شناسایی و اولویت بندی عوامل مؤثر بر مشارکت نخبگان در تدوین الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

چهارشنبه ۲۴ دی ماه، دانشکده علوم انسانی دانشگاه شاهد، میزبان برگزاری دفاعیه سرکار خانم روبا رضایی دانشجوی کارشناسی ارشد رشته مدیریت دولتی با عنوان «شناسایی و اولویت بندی عوامل مؤثر بر مشارکت نخبگان در تدوین الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت» بود. این پایان نامه به راهنمایی دکتر سید احمد حسینی و مشاوره دکتر رسول عباسی و با مساعدت مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت نگاشته شد. جمعی از خبرگان حوزه های علوم انسانی از جمله مدیریت، اقتصاد و جامعه شناسی در طراحی مدل تحقیق همکاری داشته اند. گفتنی است طراحی و خلق مدل در این پایان نامه به روش کیفی نظریه بنیاد و اولویت بندی اجزای آن، با استفاده از روش تحلیل سلسله مراتبی انجام شده است. تعداد ۲۸۰ کد ثانویه در این تحقیق در نه طبقه اصلی استخراج شد. در این پایان نامه، مشارکت به عنوان مولفه اساسی و تفکیک ناپذیر پیشرفت ذکر شده است. طبق تعاریف ارائه شده، مشارکت در بر گیرنده انواع کنش های فردی و گروهی به منظور دخالت در تعیین سرنوشت خود و جامعه و تأثیر گذاردن بر تصمیم گیری درباره امری عمومی است. طبق نتایج این تحقیق، اصلاح ادراک و نگرش نخبگان جامعه به عنوان طبقه محوری و تدبیر اندیشی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت شرایط علی لازم را برای آن فراهم می نماید. در این تحقیق همچنین بر تقویت فرهنگ مشوق مشارکت در جامعه و اصلاح رفتار سیاسی-اجتماعی در سطح ملی تأکید شده است.

سمت پژوهش جامعه شناسانه سوق پیدا می کنند. در ادامه حسین رضایی مدیر گروه الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت موسسه آموزش عالی حوزوی حکمت که به عنوان دیگر سخنران در این نشست حضور داشت، گفت: مبنای ترین ارزش های فرازمانی و فرامکانی جهت دهنده و راهبری کننده که سمت و شیوه و نحوه حرکت جامعه اسلامی را برای تحول تکاملی جامعه بر اساس آموزه ها و فرهنگ و سنت اسلامی مشخص می کنند را نظام آرمان های الگوی پایه می گویند. وی افزود: در ابتدا باید مبادی هستی شناختی در این بحث نگاه شود؛ نخست باید به توحیدی بودن پرداخت؛ توحیدی بودن عالم خلق و امر و سرشت وجودی انسان و طبیعت را شامل می شود.

این پژوهشگر پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی تصریح کرد: هدایت یافتگی دومین مسأله است که هدایت یافتگی عالم تکوین و وقوع هدایت تشریحی برای انسان را شامل می شود. وی افزود: مبادی و مبانی معرفت شناختی نیز شامل واقع گرایی در شناخت، مبنای بودن شناخت عقلانی و ارجاع به اصول و حیاتی است. الهیاتی بودن کل دستگاه تفکر و معرفت اسلامی، فطرت بنیاد بودن دستگاه ارزشی اسلامی، مبتنی بر مبنای ذات گرایی، مبتنی بر مبنای پیشین، مفاهیم پایه ارزشی و فضیلت گرایی و خداگرایی به عنوان ارزش نهادی، از جمله مبادی و مبانی ارزش شناختی در این حوزه هستند. روش شناسی دستیابی به آرمان ها نیز بخش دیگر کار بود که در این رابطه در ابتدا به مبانی اساسی در کشف ارزش های مندرج در نظام الگوی پایه آرمان ها بر اساس الگوی ارشادات و حیاتی و قدسی و قول و فعل معصوم و فطرت و عقل پرداخته شد. رضایی تصریح داشت: خاستگاه تکون این نظام ارزشی را از ائمه معصومین (ع) خواهیم گرفت؛ در ادامه نیز به بحث ابعاد روابط و تعاملات انسان و ارزش های آرمانی مورد نظر در هر بعد پرداخته شده که در سه بعد خود، انسان و خلقت در نظر گرفته شد.

در ادامه این نشست حجت الاسلام والمسلمین حسامی در بحث سلسله مراتب ارزش ها باید مبانی تقدم و تأخرها منطبق بر مباحث قرآنی باشد. الگوی پایه آرمان های اسلامی پرداخت.

همچنین در ادامه این مراسم حجت الاسلام والمسلمین بهجت پور مدیر گروه قرآن پژوهی پژوهشگاه گفت: بزرگترین افتخار یک سند، استاندارد سازی است؛ در این حوزه باید برای تعارف یک استاندارد مشخص شده را بیان کرد. وی افزود: نظام آرمان ها مبنای ترین نظام است ولی در ابتدا باید به تعریف خود نظام پرداخت؛ در این رابطه باید بگویم که در ابتدای این تعریف الگو چه جایگاهی دارد. این استاد حوزه و دانشگاه گفت: وقتی می خواهیم به مبانی بپردازیم مبادی را در همان جا به کار ببریم زیرا مبادی با مبانی یکی نیست و با هم تفاوت دارد. در این تعریف مبانی هستی شناسی ناظر به قرآن شده است ولی در مبانی دیگر این سند قرآنی لحاظ نشده است. هر نوشته ای که ناظر به اسلام است باید در مرکز ثقل آن مبانی آیات و روایات بیان شود؛ عقل را نباید در این جا حاکم به قرآن کنیم؛ یعنی ابتدا برخی پژوهشگران تصور عقلانی خود را در نظر می گیرند و بعد می گردند تا آیاتی

نشست تخصصی نظام آرمان های الگوی پایه اسلامی پیشرفت به همت پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی و دبیرخانه حوزوی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت برگزار شد.

در ابتدای این نشست، حجت الاسلام والمسلمین دکتر سید حسین میرمعزی، رییس موسسه آموزش عالی حوزوی حکمت با بیان اینکه الگوی پایه ایرانی اسلامی پیشرفت باید مشخص شود گفت: تلقی این است که در این بحث یک الگوی پایه فراعصره ای داریم که الگوی مبنایی در همه عرصه هاست؛ یعنی اگر پیشرفت را دارای عرصه فکر، معنویت و زندگی بدانیم که زندگی نیز خود شامل اقتصاد و فرهنگ و... است، ما به دنبال یک الگویی هستیم که به دنبال ساری و جاری شدن در الگوهای پیشرفت است.

دکتر میرمعزی اظهار کرد: در این رابطه باید این الگوی پایه را یک فرا الگو در نظر بگیریم؛ در ابتدا باید عناصر این الگوی پایه مشخص شود؛ در حقیقت الگوی پایه پیشرفت مشتمل بر عناصری است که اولین آن، اصول است.

عضو گروه اقتصاد اسلامی پژوهشگاه گفت: دومین محور نیز آرمان است؛ آرمان در حقیقت جهت حرکت است؛ آرمان مقصد نیست بلکه جهتی است که ما را به مقاصد می رساند. وی اظهار کرد: محور سوم راهبردها و اصول راهبری است؛ محور دیگری تحت عنوان مدیریت تحول نیز در این بین مطرح است. مأموریت بحث الگوی آرمان ها، به پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی سپرده شد که مباحث در شورای عالی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت مطرح شده است. در ادامه این نشست علمی حجت الاسلام والمسلمین شاکرین ضمن تبیین موضوع بحث گفت: در این طرح دو مسأله نقش اساسی دارد؛ نخست اینکه انسان را از درون چگونه تحلیل می کنیم و دوم تحلیل بیرونی انسان است که با ضرب این دو محور این طرح یعنی نظام آرمان های الگوی پایه اسلامی پیشرفت شکل می گیرد. وی افزود: شهید مطهری انسان را دارای چهار

بعد می داند؛ اولین بعد، بعد بینشی انسان است؛ دوم بعد گرایشی انسان است یعنی اینکه هر انسان دارای تمایلاتی است که تفاوت های انسان با موجودات دیگر را رقم می زند. این پژوهشگر حوزه دین اظهار کرد: علاوه بر این دو بعد، انسان از بعد توانشگری برخوردار است و بحث دیگر، توانش های انسان است که باید همه این ابعاد مطرح شود. شاکرین خاطرنشان کرد: نگاه دیگر، نگاه بیرونی است که انسان با چه عرصه هایی در ارتباط است و چه ارتباط و اصولی با پیرامون دارد؛ پیوند انسان با خدا و خود هسته ارتباطی دیگر انسان را شکل می دهد. وی افزود: ارتباط انسان با هموعان از دیگر وجوه ارتباطی انسان است؛ همچنین ارتباط انسان با نظام خلقت از دیگر وجوه ارتباطات انسانی است که محیط زیست او را شکل می دهد؛ وقتی این دو در هم ضرب می شوند یک شبکه وسیع ایجاد می شود که هر شبکه برای خود ارزش های پایه و پیرو ایجاد می کند. معاون آموزش موسسه آموزش عالی حوزوی حکمت اظهار کرد: وقتی این شبکه را مشاهده کنیم می توانیم نظام ارزش ها را مشاهده کرده و نظام آرمان ها را از آن بیرون بکشیم؛ چون آرمان ها بیشتر از بحث اجتماعی بیرون می آیند بیشتر پژوهش ها نیز به

گزارش منشور جمهوری اسلامی ایران در بردارنده اصول و مبانی حوزه اقتصادی بررسی شد

بهره‌وری در راستای تکامل خویش و قرب الهی است و از طغیان و سرمستی و غفلت از یاد خدایه‌دور است.

تأثیر گذاری عوامل معنوی: عوامل معنوی در نظام اجتماعی و اقتصادی کاملاً مؤثرند، ایمان، تقوا، شکر نعمت، توکل، استغفار به‌عنوان یکی از سنت‌های الهی تأثیر مستقیم در وفور نعمت، افزایش بازدهی و بهره‌وری عوامل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و مدیریتی دارند که هر کدام اشاره به آیه‌ای دارند مثلاً "وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ" لَنْ شُكِرْتُمْ لِأَذْيَانِكُمْ" یا استغفار "فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيَمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَأَنْبِيَاءٍ اسْتَغْفَرَ كُنُودًا وَبَدْنَالِ أَنْ ثَرَوْتَ شَمَا زِيَادٌ" می‌شود.

اهداف اقتصادی: بر اساس آموزه‌های اسلامی اقتصاد هدف نیست، بلکه ابزاری برای جهت‌دهی انسان به سمت کمال و سعادت خویش است. نظام جمهوری اسلامی ایران در راستای دستیابی به سعادت انسان و تحقق حیات طیبه به دنبال تعالی، پیشرفت، استقلال و عدالت اقتصادی در جامعه است.

پیشرفت و تعالی: پیشرفت، هدفی اقتصادی و حرکتی مستمر در چهارچوب شرع برای عمران و آبادانی با رعایت ارزش‌های الهی و اخلاق اقتصادی است. عمران و آبادانی ثمره تلاش و کوشش همگانی و افزایش مستمر ظرفیت‌های تولیدی و خدماتی جامعه، به‌منظور استفاده بهینه و مسئولانه از نعمت‌های الهی می‌باشد. ارزش‌های الهی و اخلاق اقتصادی در جامعه زمانی نهادینه می‌شود که ارزش‌های ماندگار و تلاش، صرفه‌جویی و اعتدال، انفاق و ایثار و مشارکت عمومی در فعالیت‌های اقتصادی است. بر این اساس رشدی مطلوب که علاوه بر رشد مادی، تعالی معنوی و کرامت انسان را تأمین کند.

استقلال اقتصادی: استقلال اقتصادی به مفهوم اتکاء به منابع، نیروها و دانش بومی همراه با اقتدار اقتصادی و نفی سلطه بیگانگان در عرصه فعالیت‌های اقتصادی همزمان با تعامل سازنده با سایر کشورها است.

عدالت اقتصادی: عدالت اقتصادی به معنای ایجاد فرصت‌های برابر برای تمام افراد در بهره‌مندی از امکانات موجود، پرداخت سهم عوامل تولید بر اساس میزان استحقاق، تأمین نیازهای اساسی و برخورداری از زندگی شرافتمندانه، جلوگیری از فقر و تداول ثروت اغنیاء و بروز شکاف عمیق طبقاتی در جامعه است. در بحث عدالت اقتصادی سه بخش توزیع عادلانه فرصت‌ها و منابع و امکانات و عدم تفاوت فاحش طبقاتی مورد توجه است.

راهبردهای اقتصادی: از دل مبانی و اهداف، یکسری راهبردها مشخص می‌شود که پذیرش انواع مالکیت، تشویق به سرمایه‌گذاری و تولید، تولید دانش و فناوری و ارتقای نیروی انسانی، فراهم آوردن زمینه اشتغال، تقویت انگیزه‌های معنوی، تشویق اعتدال و صرفه‌جویی، ترویج سنت‌های حسنه، تأمین نیازهای اساسی، تأمین و تکافل اجتماعی، ایجاد توازن و توزیع مناسب درآمد و ثروت، حذف ربا و تحول نظام مالی، تقویت بازار و کاهش دخالت دولت از جمله راهبردهای کلان اقتصادی است.

انسان‌ها را در قالب دین اسلام تا روز قیامت ارائه کرده است. اسلام دینی جاودانه و جهانی و برای همه انسان‌ها است؛ پیراستگی قرآن از تحریف

امامت: اعتقاد به امامت و پیشوایی امامان معصوم دوازده‌گانه و مهدویت

جامعیت اسلام: دین اسلام (اعم از آموزه‌های قرآن و سنت نبوی و قول و فعل امامان معصوم) این جامعیت و توانایی را دارد که در قلمروهای گوناگون مادی و معنوی، فردی و اجتماعی، دنیوی و اخروی انسان را به سعادت راستین رهنمون کند. اسلام روح اجتماع را به کامل‌ترین وجه در کالبد احکام خود دمیده است. قلمرو دین در ساحت اعتقادات و احکام شرعی و ارزش‌های اخلاقی حداکثری است.

ارزش‌های اخلاقی اسلام در چهار حوزه: ۱- ارتباط با خدا (اخلاق الهی) ۲- با خود (اخلاق فردی) ۳- جامعه (اخلاق اجتماعی) و ۴- جهان (اخلاق بین‌المللی)

حقانیت و جامعیت اسلام، بهره‌گیری از آموزه‌های دینی در عرصه علوم بشری را ضروری می‌سازد. بدین معنا، آموزه‌ها و ارزش‌های اسلامی در فرآیند علمی علوم بشری به‌ویژه علوم انسانی تأثیر گذارند. این تأثیر گذاری در بخش‌های مختلف از جمله انگیزه عالمان، فرضیه‌سازی، جهت‌گیری، مبادی و اهداف علوم نمایان است.

بنابراین، اسلام با تأکید بر ارتباط حقیقی میان دنیا و آخرت و آموزه‌های ناظر به ابعاد گوناگون انسان، علاوه بر تأمین سعادت اخروی با بهره‌گیری از معرفت‌های حسی و عقلی، به آبادانی دنیا نیز می‌پردازد و با سکولاریسم سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و معنوی که فعالیت دین را در امور فردی منحصر کرده، مخالفت می‌کند.

مبانی انسان‌شناسی: الف- انسان موجودی دو ساحتی است. ساحت جسمانی و روحانی. ساحت روحانی، اصالت و هویت واقعی انسان را تشکیل می‌دهد و حیات واقعی تدبیر بدن را بر عهده دارد. روح حتی پس از جدا شدن از بدن به حیات خود ادامه می‌دهد. امتیاز انسان در قبال سایر موجودات مرهون ویژگی‌های روحانی خود است، که ارزش‌های معنوی از آن برمی‌خیزد.

ساحت مادی انسان می‌تواند زمینه‌ساز رشد و کمال معنوی و سعادت جاودانه او باشد، نیت و اعمال نیک و بد انسان در زندگی فردی و اجتماعی به تدریج، هویت مثبت یا منفی او را شکل داده و او را به عالی‌ترین یا نازل‌ترین مراتب هستی می‌رساند.

ب- انسان دارای فطرتی ملکوتی است ج- انسان موجودی مسئولیت‌پذیر و تربیت‌پذیری دارای تکالیفی و برخوردار از حقوقی است د- انسان سرشت اجتماعی دارد و انسان اجتماعی اعم از انسان اقتصادی، سیاسی و فرهنگی است او با اعتقاد به آفریدگاری مدیر، رازق، حسابرس (اقتصادی) و با توجه به هدفمندی جهان و حیات جاودانه زندگی خود را رنگی الهی می‌زند و- انسان رفتار اقتصادی و سیاسی و فرهنگی خود را بر اساس عقلانیت اسلامی شکل می‌دهد و بر این اساس امید به آینده در او موج می‌زند و بانشاط مضاعف به فعالیت اجتماعی می‌پردازد. انسان اجتماعی در اسلام گرچه از مواهب الهی همچون ثروت، قدرت مشروع بهره می‌برد و از رهبانیت پرهیز می‌کند، اما همواره این

بنا بر اعلام دبیرخانه اندیشکده اقتصاد مرکز الگو در جلسه این اندیشکده گزارش «منشور جمهوری اسلامی ایران در بردارنده اصول و مبانی حوزه اقتصادی»، توسط حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر رجایی، عضو اندیشکده اقتصاد ارائه شد که در ادامه مشروح این سند آمده است.

هدف از تهیه این منشور: منشور جمهوری اسلامی ایران، گزارشی ۱۰۰ صفحه‌ای به سفارش ریاست جمهوری (دولت دهم) است که به معرفی مختصر و موجزی از مبانی جمهوری اسلامی برای آشنایی کسانی که از ماهیت جمهوری اسلامی ایران سؤال دارند، پرداخته است.

مبانی فکری منشور همان مبانی اسلام است: مبانی فکری جمهوری اسلامی ایران که برگرفته از اندیشه‌های امام خمینی (ره) و قانون اساسی و اسناد بالادستی می‌باشد، همان مبانی اسلامی است که می‌تواند مبانی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت هم باشد.

مبانی مشترک تمامی حوزه‌ها: مبانی مطرح در این منشور به‌نوعی مبانی مشترک و مستخرج از حوزه‌های مختلفی چون اقتصاد، علوم سیاسی، حقوق، تعلیم و تربیت و ... است و رسیدن به مبانی مشترکی چون توحید حاکمی از تأثیر گذاری ارزش‌ها بر این حوزه‌هاست. تأثیر گذاری ارزش‌ها حتی در همه نظام‌های اقتصادی مشهود است.

مبانی معرفت‌شناختی: مبانی فکری از مبانی معرفت‌شناختی شروع می‌شود، از اینکه نظام اقتصادی اسلام، قابل شناخت است. عقل و وحی نیز به‌عنوان منبع شناخت معرفی شده و شناخت بر بدیهیات استوار است.

مبانی هستی‌شناختی: مبانی هستی‌شناختی شامل: توحید، معاد، نبوت، امامت و جامعیت اسلام است.

توحید: شامل: اعتقاد به خداوند یکتا اصل مشترک همه ادیان الهی است که از طریق راه‌های عقلی و وجدانی اثبات پذیر است؛ توحید مهم‌ترین اصل اعتقادی اسلام و به معنای اعتقاد به یگانگی خداوند در ذات و صفات و افعال است؛ عمل کردن به مقتضای این اعتقاد نه تنها در قلمرو اندیشه بلکه در ساحت اجتماعی فرد و جامعه نقشی بی‌مانند دارد؛ خداوند در ذات خود یگانه و یکتاست. هیچ همتایی در بیرون و هیچ ترکیب و تکثری در بیرون ندارد که این اندیشه یعنی صفات او عین ذات اوست؛ هر فاعلیتی موجودیتش را از خداوند می‌گیرد؛ اعتقاد به ربوبیت و ولایت، توحید در اطاعت و عبادت، رزاقیت الهی، حکمت الهی، عدل الهی، نظم الهی، قضا و قدر الهی و بعثت پیامبران الهی همگی از جمله نتایج اعتقاد به این مبنا است.

معاد: دنیا مزرعه آخرت است. دنیا و آخرت دو چهره یک حقیقت هستند. اعتقاد به خالقیت و ربوبیت و معاد اساس تفاوت مبانی اقتصاد اسلامی و سرمایه‌داری است. این بینش به انسان یاری می‌دهد که راهبردهای سیاسی و اجتماعی را افزون بر فهم واقعیت‌های زندگی دنیایی بر پایه غایت حقیقی انسان و معاد تنظیم کند.

نبوت: دین اسلام واپسین دین الهی و نسخ‌کننده سایر شریعت‌های پیشین است؛ حضرت محمد (ص) آخرین پیامبر الهی است؛ خداوند حکیم که همه نیازهای ثابت و متغیر انسان را می‌شناسد کامل‌ترین برنامه هدایت

معیارهای ناظر بر توسعه و پیشرفت جامعه در پرتو رهنمودهای امام علی علیه السلام

این پایان نامه در مقطع کارشناسی ارشد توسط علی اصغر سعدآبادی و به راهنمایی دکتر علی اصغر پورعزت در سال ۱۳۹۲ در دانشگاه تهران نگاشته شده است. نگارنده بر این عقیده است که در ظلمتکده جهان که حقیقت با اوهام و ظنون آمیخته و راه از چاه هویدا نیست و از تصادم امیال و وظایف و قیود در هر قدم هزاران پیچ و خم و پرتگاه در پیش است، برای فرار از حیرت و گمراهی، سعی در تمسک از سخنان اهل بیت علیهم السلام برای تدوین معیارهای ناظر بر توسعه و پیشرفت جامعه کردیم. کشورهای پیشرفته امروزی، خط مسیریهای متعدد، متنوع و گاه بسیار گوناگون داشته‌اند و نیل به توسعه، برای همه آن‌ها به یک قیمت تمام نشده است. قبول درست نظریات وارداتی توسعه، بدون انجام امور تطبیقی و بومی‌سازی نسبت به فرهنگ، مذهب و دیگر مسائل بومی، به معنی شکست در برنامه‌های راهبردی توسعه است. بنابراین اگر مدلی ساخته شود که هم جنبه‌های علمی را در برداشته باشد و هم از جهت بومی و دینی با فرهنگ ملی و اسلامی همخوانی داشته باشد، می‌تواند به تحقق پیشرفت و تعالی امیدوار بود. در بسیاری از کشورهای در حال توسعه، به‌ویژه کشورهای مسلمان مانند ایران، که به دنبال مدلی مناسب برای رسیدن به توسعه و پیشرفت هستند، استفاده از مدلی که ریشه در مذهب آنان داشته باشد، کارساز است. با توجه به انطباق فرمایشات امام با مسائل فرهنگی، اجتماعی و مذهبی کشور ما، به نظر می‌رسد مدل پیشرفت و تعالی علوی می‌تواند به‌عنوان مدلی مادر، در جهت رسیدن به پیشرفت و تعالی مدنظر قرار گیرد. استفاده از رهنمودهای امام برای گذار از دوران فقر و عقب‌ماندگی، نوعی سرمایه معنوی محسوب می‌شود. نگارنده می‌آورد، پژوهش حاضر بر آن است تا با استفاده از مدل سه شاخگی، به بررسی توصیفی - تحلیلی اهداف و شاخص‌های توسعه و تعالی در سه شاخه رفتاری، ساختاری و زمینه‌ای در پرتو فرمایشات امام علی (ع) بپردازد. در گام اول، طی فراگرد گردآوری و تحلیل داده‌های پژوهش، با بهره‌گیری از مصاحبه‌هایی نیمه ساختار یافته با خبرگان منتخب، داده‌های اولیه پژوهش که معطوف به شناسایی شاخص‌ها و اهداف توسعه و تعالی در عرصه‌های توسعه و تعالی انسانی، محیط‌زیست، توسعه و پیشرفت سیاسی و توسعه و تعالی اقتصادی در مکتب علوی بودند، گردآوری شد. در گام دوم، متن پیاده شده مصاحبه‌ها چندین مرتبه مورد مطالعه و بازبینی قرار گرفت و ۶۲۳ کد اولیه شناسایی و استخراج گردید. سپس کدهای اولیه با استفاده از نرم‌افزار MAXQDA چندین مرتبه مورد تحلیل و بازبینی قرار گرفته و ۲۱۰ مؤلفه مورد اجماع قرار گرفت؛ سپس جهت آزمون نتایج از تکنیک دلفی فازی استفاده شد. در نهایت ۳۴ مضمون پایه پیشرفت اقتصادی، ۴۹ مضمون پایه پیشرفت اداری و سیاسی، ۶۰ مضمون پایه پیشرفت و تعالی انسانی و ۱۵ مضمون پایه تعالی محیط‌زیست، از مجموعه داده‌ها شناسایی گردید. این پایان نامه از سوی هیات داوران به عنوان پایان نامه برتر پنجمین کنگره پیشگامان پیشرفت انتخاب شد و در اردیبهشت ماه سال جاری در اختتامیه کنگره مذکور مورد تقدیر قرار گرفت.

بررسی رویکرد فرهنگی اندیشکده فرهنگ و چگونگی تنظیم روابط میان اندیشکده فرهنگ و سایر اندیشکده‌ها

دکتر شهریار نبازی

مصنوعات که ادراکات، رفتار و مناسبات جامعه را جهت و شکل می‌دهد و هویت آن را می‌سازد. تعریف فوق که درصدد ارائه یک معنای موسع و فراگیر از فرهنگ است؛ قلمرو گسترده‌ای را ایجاد می‌کند که آن را در ارتباط با همه مقولات نظام اجتماعی قرار می‌دهد؛ برای آنکه اندیشکده فرهنگ بتواند مبتنی بر تعریف فوق‌الذکر چارچوبی را برای تعیین نظام موضوعات، مسائل و اولویت‌های خود قرار دهد و مباحث مشترکی را با سایر اندیشکده‌ها تبیین نماید. برای تعیین قلمرو اندیشکده فرهنگ می‌بایست دو سطح نظر و عمل را تفکیک کرد. در مقام نظر، اندیشکده فرهنگ می‌تواند همه موضوعات و مسائلی را که ویژگی فرهنگی دارند، مورد توجه و تأمل قرار دهد و بر اساس اولویت‌ها و نظام مسائل به خاص و عام فرهنگ می‌پردازد، لذا محدودیتی در این رابطه دیده نمی‌شود، آنچه نیاز به شفافیت دارد در مقام عمل است که می‌بایستی عرصه‌های مختلف در یک نظام منسجم عمل کرده و تلفیق صورت گیرد.

در ارتباط با شیوه تعامل اندیشکده فرهنگ با سایر اندیشکده‌ها بحث شد که این تعامل می‌تواند در سه سطح تعریف شود. سطح نخست آن که تعامل با اندیشکده‌های بالادستی و فراگیر (مبانی و ارکان) است. سطح دوم که تعامل با اندیشکده‌های برون فرهنگی است و سطح سوم که تعامل با اندیشکده‌های درون فرهنگی است. چگونگی ارتباط با این اندیشکده‌ها در مباحث اعضاء اندیشکده فرهنگ و نیز در نشست با اعضای شورای عالی مرکز الگو مطرح شده و سه دیدگاه متفاوت ارائه شده است که عبارت است از: ۱- دیدگاه ادغام: در این دیدگاه، برخی اندیشکده‌ها در مرکز با یک نگاه اسلامی زیرمجموعه فرهنگ است، مثلاً مقوله مسجد یا مقولاتی که به فرهنگ نزدیک هستند مثل خانواده که ارتباط نزدیکی با فرهنگ دارد. بحث تربیت و اخلاق که اساساً زیرمجموعه مبانی فرهنگ است. باید یک ارتباط منطقی بین این مجموعه‌ها با حوزه فرهنگ وجود داشته باشد. اندیشکده تربیت، اندیشکده اخلاق، اندیشکده رسانه و ارتباطات و اندیشکده مناسک عبادی با اندیشکده فرهنگ ذیل یک حوزه قرار می‌گیرند. ۲- دیدگاه پردیس گونه (ایجاد قطب فرهنگی): شکل معتدل یافته‌ای از دیدگاه ادغام است. به عبارتی مناسب است اندیشکده‌هایی که ذیل حوزه فرهنگ قرار می‌گیرند به صورتی شبیه دانشکده و پردیس دانشگاهی درآیند به این معنا که شبکه‌ای از اندیشکده‌های مرتبط در یک پردیس تعریف شوند، مدیریت پردیس ستادی بوده و اندیشکده‌ها شبیه دانشکده‌ها خواهند بود. ۳- دیدگاه تعامل و استقلال اندیشکده‌ها: بر اساس این دیدگاه، هر یک از اندیشکده‌ها هویت ذاتی خود را دارند و فارغ از فرهنگ می‌شود به آن‌ها نگاه استقلالی داشت. اندیشکده فرهنگ به این دلیل ایجاد شده است چون خود مقوله فرهنگ در مقام نظر بحث‌های پیچیده و اساسی دارد، لذا در مقام نظریه‌پردازی بایستی مستقل باشند. اندیشکده‌ها در مقام نظر تفکیک می‌شوند، اما در مقام عمل و تلفیق همه عرصه‌ها و اضلاع باهم دیده می‌شوند.

برای طراحی یک الگوی مطلوب پیشرفت اسلامی - ایرانی جایگاه فرهنگ از اهمیت والایی برخوردار است، کلیت و شمولیت فرهنگ به‌گونه‌ای است که قلمرو آن مرز نمی‌شناسد و در حوزه‌های گوناگون اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، علمی و نظایر آن دخالت دارد. همچنین فرهنگ با ویژگی اسلامی - ایرانی و انقلابی، افزون بر گستردگی قلمرو در ارتباط با انسان، جامعه، طبیعت و حکومت، می‌بایست جهت دهنده، هدایت‌گر و اثرگذار در حوزه‌های مزبور هم باشد؛ بدین ترتیب تبیین چگونگی این ارتباط میان مقوله فرهنگ با سایر حوزه‌ها و تعیین مرزهای مفهومی و مصداقی اندیشکده‌های مرکز الگو در نسبت با اندیشکده فرهنگ اهمیت می‌یابد. به همین منظور طی هم‌اندیشی‌های صورت گرفته است مابین اندیشکده فرهنگ و شورای عالی مرکز و به‌منظور تبیین شیوه تعامل این اندیشکده با سایر اندیشکده‌ها و نیز پاسخگویی به سؤالاتی در خصوص چگونگی نوع نگاه به فرهنگ، نسبت فرهنگ با دیگر مقولات و سایر اندیشکده‌ها، تعریف فرهنگ و قلمرو اندیشکده فرهنگ و تعامل اندیشکده فرهنگ با سایر اندیشکده‌های مرکز، این موارد مطرح شد. در این نشست دو تلقی و نگاه به فرهنگ ارائه شده است. در تلقی و نگاه اول به فرهنگ، برنامه ریزان و مدیران حکومتی و اجرایی معمولاً در پی تعاریف مشخص و عینی هستند تا بتوان روند پیشرفت فرهنگی را به سنجش درآورد لذا به جنبه‌های مادی فرهنگ نظیر اقتصاد فرهنگ و صنایع، کالاها، خدمات و مصرف فرهنگی توجه بیشتری می‌نمایند. تلقی دوم از فرهنگ، از تعریف موسع و جامع فرهنگ ناشی شده و آن را روح زندگی می‌داند. در این نگاه فرهنگ دربرگیرنده دانش و معرفت، دین‌داری و مناسک دینی، هنر، قانون، اخلاق، آداب و رسوم، زبان و ادبیات، مسائل اجتماعی و خانواده، باورها و عقاید، ارزش‌ها، هنجارها، نگرش‌ها، نمادها و نیز محصولات فرهنگی و فعالیت‌ها و نهادها و مراکز فرهنگی می‌شود. در این منظر فرهنگ جهت و شیوه زندگی را شکل می‌دهد. همچنین در بخشی از مباحث این نشست که به نسبت فرهنگ با مقولات دیگر پرداخته شد، اشاره شد که از آنجا که امکان جداسازی فرهنگ از حوزه‌های دیگر عرصه زندگی نظیر آموزش، ارتباطات، علم و فناوری و حتی محیط‌زیست و بهداشت وجود ندارد، لذا سیاست‌های فرهنگی با دیگر سیاستگذاری‌ها بایستی در یک الگوی جامع هماهنگ شده و با سایر دستاوردهای اقتصادی، اجتماعی و نظایر آن هماهنگ شود. در اینکه آیا رویکرد کلان‌نگر با رویکرد بخشی به فرهنگ در تضاد است و پایستی یکی از این دو رویکرد برگزیده شود، لزوماً چنین نخواهد بود و این دو رویکرد لازم و ملزوم یکدیگرند و به عبارت بهتر؛ سیاستگذاری‌های کلان‌نگر فرهنگی می‌تواند راهنما و هادی برای بخش فرهنگ (سیاستگذاری‌های فرهنگی خرد) باشد. در مورد تعریف فرهنگ و قلمرو اندیشکده فرهنگ هم در این نشست بیان شد که: «فرهنگ نظام‌واره‌ای است از عقاید و باورهای اساسی، ارزش‌ها، آداب و الگوهای رفتاری ریشه‌دار و دیرپا و نمادها و

اقتصاد سیاسی رانتیر و امکان‌سنجی تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

اصول فقهی الگوی پیشرفت^۱ در اندیشکده فقه و حقوق اسلامی بررسی شد

نفی ضرر و حرمت اضرار به غیر (لا ضرر و لا ضرار فی الاسلام)؛ اصل تعهد و وفای به عهد؛ اصل حفظ نظام و حرمت اخلاق به نظام؛ اصل مصلحت و منفعت اسلام و مسلمین؛ اصل شایسته‌سالاری (تخصص و تعهد در مسئولان و مدیران)؛ اصل عدالت و نفی ظلم و انظلام (برخورداری همه آحاد و گروه‌های جامعه از فرصت‌ها و امکانات برابر و نفی هرگونه تبعیض، ستمگری و ستم‌کشی و سلطه‌گری و سلطه‌پذیری)؛ اصل قسط و عدل اسلامی نسبت به افراد و جوامع غیرمسلمان؛ اصل الزام؛ اصل عزت و غنای نفسانی (عدم جواز آلودگی به امور حرام و نامشروع و حرمت تشبث به امور پست و ذلت آور و لزوم جلوگیری از احساس ذلت و خواری در مستمندان)؛ اصل حفظ محیط‌زیست و احیای آن در مسیر حیات اجتماعی رو به رشد؛ اصل تسخیر و استخدام طبیعت (امکان و جواز انتفاع و بهره‌برداری در چارچوب موازین شرعی از همه ذخایر ارضی و سماوی برای انسان)؛ اصل اولویت و تقدم بخش کشاورزی، دامداری و صنعت در بخش اقتصادی پیشرفت؛ اصل امانت؛ اصل نفی اسراف و تبذیر و تکاثر ثروت؛ اصل رفاه معقول و لازم؛ اصل سلطنت و احترام مال دیگران (عدم جواز تصرف در مال غیر مگر به اذن او)؛ اصل نفی عسر و حرج؛ اصل ضمان و جبران خسارت (قاعده اتلاف، قاعده احسان و قاعده من له الغنم فعلیه الغرم)؛ اصل اهم و مهم؛ اصل اخوت اسلامی و مسئولیت عمومی؛ اصل تقیه؛ قاعده مصلحت و حق (یا تکلیف) دخالت دولت برای مصالح حاجی و تحسینی تکمیلی مردم؛ محور بودن قشر متوسط در برنامه و پرهیز از ترویج گفتمان فقر یا گفتمان رفاه؛ پرهیز از کالانگاری زن و استفاده ابزاری از آن؛ ایجاد احساس عدالت و آرامش روانی در جامعه است.

مسئله پیشرفت در همه ابعاد مادی و معنوی بر اساس موازین شرعی و در مسیر اهداف الهی یک تکلیف و حق عمومی است و پیشرفت در امور معنوی نسبت به پیشرفت‌های مادی اصالت و تقدم دارد. نمی‌توان فرد، گروه، جامعه یا حکومتی را از تلاش برای پیشرفت منع کرد. هرگونه استبداد، خودکامگی و انحصارطلبی در مسئله پیشرفت، امری غیرشرعی و خلاف عقل و سیره عقلا است. حکومت اسلامی و جامعه ایمانی می‌بایست پیشتاز و پیشگام در مسئله بوده و برای دیگر جوامع و حکومت‌ها الگو و اسوه حسنه باشد.

با توجه به اسلامیت نظام، مردم و حاکمیت در ایران اسلامی، تنظیم همه اسناد برنامه‌ای کشور بر اساس موازین اسلامی امری لازم و مورد وفاق ملی است. چنانچه این مهم، در اصول متعدد قانون اساسی نیز مورد تأکید قرار گرفته است و از آنجا که فقه، تئوری واقعی و کامل اداره انسان از گهواره تا گور است و هیچ موضوع حیاتی نیست که اسلام تکلیفی برای آن مقرر نداشته و حکمی درباره آن نداده باشد، بنابراین، رسالت فقه بر عهده فقیه است که با اجتهاد مستمر بر اساس کتاب و سنت معصومین سلام الله علیهم اجمعین، مسیر حرکت نظام اسلامی را بر اساس موازین اسلامی و در راستای اهداف الهی هموار و تضمین نماید.

نظر به این که اصول و قواعد فقهی، نقش بنیادین در کشف و تنظیم رفتارهای منطبق با احکام اسلامی دارد لذا تلاش شده آن دسته از اصولی که می‌تواند نقش محدودکننده یا جهت دهنده و یا هر دو نقش را در فرایند طراحی، تدوین، اجرا و پایش الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت ایفا کند، شناسایی و پیشنهاد شود. این اصول شامل: اصل کرامت و ارزش والای انسان (حرمت تعرض به حریم اشخاص و عدم جواز خدشه‌دار شدن حرمت و منزلت انسان به بهانه مسئله پیشرفت)؛ اصل عزت اسلام و مسلمین؛ اصل نفی سبیل؛ اصل آزادی در محدوده موازین شرعی و توأم با مسئولیت انسان در برابر خدا (نفی هرگونه اجبار و اکراه)؛ اصل اراده و مسئولیت انسان؛ اصل

در یک پژوهش علمی در دانشگاه رازی کرمانشاه، اقتصاد سیاسی رانتیر و امکان‌سنجی تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت بررسی شد. محققان این پژوهش بر این عقیده‌اند که جوامع تک محصولی با ارتزاق از منابع طبیعی، اقتصاد خود را به رانت وابسته کرده‌اند. کشورهای حوزه خلیج فارس از یک سو با درآمد سرشار نفت روبرو بوده و از سوی دیگر فاقد برنامه‌های تولیدی صنعتی و خدماتی پویا در بخش اقتصاد هستند. ایران کشوری است که طی صدسال اخیر ساختار اقتصاد سیاسی خود را با درآمدهای نفتی پیوند داده است. رشد اقتصادی مسئله‌ای است که ذهن اندیشمندان ایرانی را به خود درگیر ساخته و در این راستا طی سال‌های اخیر در چارچوب سیاست‌های بالادستی و تأکید مقام معظم رهبری لزوم دستیابی به الگویی پویا از توسعه مبتنی بر فرهنگ و الزامات درونی مطرح شده که همان الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت است. مسئله نفت نیز در این جا قابل تأمل است زیرا با بهره‌گیری از آن می‌توان موتور پیشرفت اقتصادی را روشن نمود یا با تکیه بر درآمد آن مانع تحقق الگو شد. فرضیه تحقیق در پاسخ به این پرسش که چه موانع سیاسی اقتصادی درونی فراروی تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت قرار دارد؟ به این شکل است که ساختار اقتصاد سیاسی رانتیر مهم‌ترین چالش فراروی تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت محسوب می‌شود. طرح الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در تعارض با الگوی لیبرالیستی حاکم بر نظام اقتصاد سیاسی بین‌الملل قرار دارد و در این تحقیق مفروض قلمداد شده است. نتایج این تحقیق در پنج فصل ارائه گردید. کلیات تحقیق در فصل اول با مقدمه‌ای کوتاه آغاز شده و بعد از پرداختن به ادبیات طرح، اهداف، مسئله و فرضیه مطرح گردیده است. در فصل دوم با عنوان مباحث نظری؛ اقتصاد سیاسی رانتیر، در ابتدا به این نکته پرداخته می‌شود که چرا در میان نظریات مختلف اقتصاد سیاسی، فضای رانتیرسیسم برای نقد و بررسی مناسب است. سپس با تعریف کامل و جامع از رانت و انواع آن، رویکردهای نظری رانتیر نقد و بررسی شده است. شاخص‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی رانتیر و ابعاد هر یک در این فصل به تفصیل، بیان گردیده است. در فصل سوم با عنوان شاخص‌های سیاسی اقتصادی و فرهنگی الگوی ایرانی اسلامی پیشرفت، چستی این الگو همراه با ویژگی‌ها و مختصات ساختاری آن توضیح داده شده و شاخص‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی آن به همراه ابعاد هر یک، به صورت مجزا تبیین شده است. در فصل چهارم با عنوان ساختار اقتصاد سیاسی رانتیر در ایران و موانع تحقق الگو، پس از بررسی پیشینه رانت در ایران و سیر تاریخی آن، نظام رانتیر در ایران توضیح و پیامدهای سیاسی، اجتماعی و فرهنگی رانتیر بر جامعه و اثرات آن بر الگو به شکل گسترده‌ای مطرح گشت. در فصل پنجم با عنوان راه‌های برون رفت از اقتصاد رانتی در ایران، پیشنهاداتی مطرح شده است.

۱. منظور از الگوی پیشرفت در این پیش‌نویس، نقشه راه برای اداره کارآمد نظام اسلامی و هدایت و راهبری مؤثر جامعه ایران در مسیر رشد و تعالی مستمر مادی و معنوی بر اساس موازین اسلامی و متناسب با اقتضات ملی و شرایط محیطی منطقه‌ای و جهانی است

کار گروه تدوین الگوی مدیریت بلندمدت منابع آب کشور آغاز به کار کرد

دبیر اندیشکده آب، محیط‌زیست، امنیت غذایی و منابع طبیعی اعلام کرد پس از برگزاری دو نشست در ماه‌های آبان و آذر سال جاری، تصمیم به تشکیل کارگروه ویژه‌ای برای تدوین الگوی مدیریت بلندمدت منابع آب کشور گرفته شد. در نشست‌های مذکور، وضعیت موجود منابع آب، چالش‌ها، راهکارها و جهت‌گیری‌های راهبردی برای تحقق الگوی مدیریت بلندمدت منابع آب کشور و همچنین ضرورت پیوستگی انرژی و آب در تدوین الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت مورد بررسی قرار گرفت و با توجه به اینکه مدیریت آب کشور در آینده مواجه با چالش‌هایی نظیر: تشدید رقابت‌ها و تعارضات میان متقاضیان و عدم تعادل و توازن پایدار در عرضه و تقاضای آب خواهد بود و افزایش آلودگی‌های منابع آب و تشدید تخریب

اکوسیستم‌های آبی در کنار بحران‌های ناشی از سیلاب‌ها و خشکسالی‌ها و تغییر اقلیم از جمله مسائل مهمی است که حل آن‌ها مستلزم اتخاذ تدابیر و سیاست‌های کارآمد و بهنگام است و به‌ویژه ارتقا بهره‌وری آب در ارتباط با امنیت غذایی و ترسیم بیان منفی برداشت از آب‌های زیرزمینی و تأمین سهم محیط‌زیست و تأمین نیازهای آبی کلان‌شهرها و صنایع کشور به صورتی به‌هم‌پیوسته بایستی هدایت و راهبری شوند. لذا مقرر شد کارگروه ویژه تدوین الگوی مدیریت بلندمدت منابع آب کشور نسبت به پیگیری نتایج بحث‌های مذکور اقدام و گزارش نهایی خود را در خصوص اقدامات پیش‌نیاز و جهت‌گیری‌های راهبردی در مسیر اجرا و پیاده‌سازی این الگو به اعضا اندیشکده ارائه نماید.

پروکرسی و توسعه در ایران (نگاهی تاریخی-تطبیقی)

را در اختیار ما قرار می‌دهد. در فصل ششم کتاب وزارت به‌عنوان مهم‌ترین نهاد اداره امور دولتی عهد سلجوقی مورد بحث

این کتاب توسط دکتر ابوالحسن فقیهی و دکتر حسن دانایی‌فرد نگاشته شده و توسط دانشگاه امام صادق (ع) در سال ۱۳۹۰ منتشر شده است. کتاب فوق؛ متشکل از سه بخش است. بخش نخست؛ به مبانی نظری اداره امور دولتی تطبیقی و توسعه اختصاص دارد. این بخش شامل سه فصل از کتاب مدیریت دولتی: دیدگاهی تطبیقی نوشته فرل هدی است. در فصل دوم کتاب، نویسنده به توصیف ویژگی‌های ساختاری و رفتاری بروکرسی پرداخته است. کانون بحث ضرورت استفاده از بروکرسی برای مقایسه نظام‌های اداری جوامع دنیاست. موضوع فصل سوم، مفاهیم تحول نظام‌های سیاسی است. در این فصل مفاهیم نوگرایی، توسعه و تغییر که در ادبیات توسعه فراوان به کاررفته‌اند توصیف می‌شوند. مدیریت در کشورهای درحال توسعه، موضوع فصل چهارم است. نویسنده در این فصل به توصیف ویژگی‌های سیاسی این جوامع می‌پردازد و مواعی که بر سر راه توسعه سیاسی کشورهای درحال توسعه قرار گرفته‌اند را بر می‌شمرد. بخش پایانی فصل به توصیف ویژگی‌های مشترک بروکرسی در کشورهای درحال توسعه اختصاص دارد. بخش دوم؛ کارکردهای حکمرانی و اداره امور دولتی در ایران عصر هخامنشیان، دوره سلجوقیان و عصر صفویان را به توصیف درآورده است. در فصل پنجم با عنوان مدیریت دولتی در عصر امپراتوری جهانی هخامنشیان، نویسنده از سنت حکومت‌داری ایرانیان دوران باستان اطلاعاتی

قرار گرفته است. فصل هفتم کتاب به کوشش‌های سلاطین صفوی و نقش بروکرسی صفوی در تجدید حیات اقتصادی و اجتماعی ایران اشاره دارد. در فصل هشتم، روابط بروکرسی و توسعه عصر محمدرضا شاه به توصیف درآمده است. در این فصل نویسنده ایدئولوژی انقلاب سفید را مورد تحلیل داده و مدعی شده است که اگر نوسازی یک جامعه منشأ درونی نداشته باشد به احتمال زیاد، شکوفایی و توسعه همه‌جانبه را در پی نخواهد داشت. فصل نهم کتاب توصیفی از روابط بروکرسی و نهادهای سیاسی در دوران پس از انقلاب اسلامی است. فصل دهم کتاب شامل نکات عمده‌ای از تجارب حکومت‌داری و مدیریت دولتی ایران در دوره‌های گذشته است. در این فصل نویسنده کوشیده است شیوه‌های اداره امور دولتی ایران را آن‌چنان که نویسندگان کتاب توصیف کرده‌اند تلخیص کند و نکات قوت و ضعف آن را برشمرد با این امید که تجارب گذشته، آموزه‌هایی برای حال و آینده در برداشته باشد.

دیدگاه

پیش‌نیازهای فرهنگی توسعه اقتصادی از دیدگاه اسلام

دکتر میثم موسایی

استاد دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران

عناصری تشکیل شده است؟
- دیدگاه اسلام درباره پیش‌نیازها و عناصر فرهنگی مؤثر بر توسعه چیست؟
برای یافتن پاسخ مسائل مذکور ما به تحلیل محتوای متون دینی برای یافتن درجه سازگاری فرهنگ دینی با پیش‌نیازهای توسعه و تحلیل متون مربوط به ادبیات توسعه به منظور دستیابی به اساسی‌ترین پیش‌نیازهای فرهنگی توسعه پرداختیم و به این نتیجه رسیدیم که اساسی‌ترین پیش‌نیازهای فرهنگی توسعه عبارتند از: اعتقاد به مطلوبیت به دنیا؛ اعتقاد به برخورد علمی با مسایل و اهمیت دادن به نقش عقل؛ اعتقاد به آزادی ابراز اندیشه؛ اعتقاد به برابر بودن انسان‌ها و احترام به حقوق دیگران، اعتقاد به پذیرش نظم جمعی؛ اعتقاد به توسعه، عدم تعارض فرهنگی در جامعه. علاقه‌مندان جهت مطالعه مبسوط دیدگاه ایشان به نشریه راهبرد توسعه، شماره ۱۴، تابستان ۱۳۸۷ مراجعه نمایند.

کشور ما در تقسیم بندی جهانی از جمله کشورهای در حال توسعه محسوب می‌شود. این گذار برای جامعه ما از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. زیرا از یک طرف خواهان توسعه هستیم و از طرف دیگر می‌خواهیم ارزش‌های خود را حفظ کرده و در این سفر پرموج، هویت خود را از دست ندهیم، از این روی این تحول بزرگ از حساسیت بالایی برخوردار است. به ویژه اگر توجه داشته باشیم که تا کنون در دنیای کنونی پیش‌نیازها که یک کشور با گرایش اسلامی به رشد و توسعه همه جانبه اقتصادی و اجتماعی نایل شده باشد. علاوه بر این، گروهی بر این عقیده هستند که دین، مانع توسعه است و نمی‌توان هم دیندار بود و هم توسعه یافته. سؤال اساسی در این زمینه آن است که آیا فرهنگ اسلامی در درون خود توسعه برانگیز است یا توسعه ستیز؟ برای این که بتوانیم برای این سؤال، پاسخی شایسته پیدا کنیم به سؤالات زیر نیز باید پاسخ دهیم تا پاسخ سؤال اصلی پیدا شود:
- «پیش‌نیازهای فرهنگی توسعه» چیست؟ و از چه

موسسه لووی استرالیا

Lowy Institute for International Policy (Australia)

موسسه Lowy در ماه آوریل سال ۲۰۰۳ توسط آقای فرانک لووی، یکی از بازرگانان استرالیا تأسیس شد. این موسسه، اندیشکده ای مستقل در زمینه سیاست‌های بین‌المللی است که در سیدنی استرالیا واقع شده است. موسسه Lowy به‌عنوان اندیشکده‌ای تراز اول در استرالیا، پژوهش‌ها و دیدگاه‌هایی متمایز در روند شکل‌دهی استرالیا و جهان و گزینه‌های سیاسی بدیع در این زمینه‌ها را تهیه می‌نماید. این موسسه میزبان بحث و تبادل نظر در مورد مسائل داخلی استرالیا و مسائل بین‌المللی نیز می‌باشد. چشم‌انداز مؤسسه ایجاد یک استرالیا با فضای باز در ارتباط با جهان است. این موسسه با ایده پردازی آینده استرالیا را وابسته به ظرفیت و توانایی موسسه در درک و پاسخ به تغییرات سریع جهان می‌داند. این موسسه با اطمینان از اینکه دیدگاه‌ها و ایده‌هایش می‌تواند مشارکتی واقعی در برخورد با چالش‌های جهانی داشته باشد، به تولید و انتشار گسترده این ایده‌ها همت گماشته است. این موسسه در چشم‌اندازی که برای خود ترسیم نموده است در نظر دارد در امور بین‌المللی و موضوعاتی که بر امنیت و رفاه بیشتر در استرالیا و منطقه تأثیرگذار است به اندیشکده ای برجسته در آسیا و اقیانوسیه تبدیل شود. موقعیت موسسه در منطقه آسیا و اقیانوسیه باعث اثرگذاری مباحث موسسه در جهان و استرالیا می‌گردد. پژوهش و تجزیه و تحلیل مؤسسه برای افرادی که علاقه‌مند به درک بهتر چالش‌های سیاسی خارجی پیش روی استرالیا در آسیا و اقیانوس آرام و مفاهیم کلی توسعه در منطقه باشند قابل دسترسی است. متخصصین موسسه Lowy تحقیقات این موسسه را در هشت بخش پژوهشی هدایت می‌کنند: استرالیا و جهان، شرق آسیا، غرب آسیا، ملانزی (جزایر شمال و شمال شرق استرالیا)، امنیت بین‌المللی، اقتصاد بین‌المللی، مسائل جهانی و نظرسنجی. موسسه دارای برنامه‌های تحقیقاتی و نشریات متمایز و با دیدگاه‌های مستقل در زمینه‌های سیاست خارجی در استرالیا و تخصص‌های مرتبط در زمینه تعامل با منطقه آسیا و اقیانوس آرام می‌باشد. این موسسه در همایش‌ها میزبان کارشناسان ملی و بین‌المللی، رهبران و مشاوران سیاسی، کسب‌وکار، رسانه‌ها و مؤسسات تحقیقاتی دیگر و عموم مردم بوده و به بحث و تبادل نظر در مورد ایده‌ها در یک فضای رسمی و انگیزشی می‌پردازد. موسسه Lowy رتبه ۳۰ را در بین اندیشکده‌های برتر دنیا از لحاظ استفاده از اینترنت و رسانه‌های اجتماعی دارد. موسسه دارای وبگاهی به نام «The interpreter» نیز می‌باشد. این موسسه دارای روابط نزدیک با اندیشکده‌ها و سازمان‌های بین‌المللی است تا از نظرات سیاسی و تحقیقاتی آنان استفاده نماید. گستردگی شبکه‌های این موسسه در استرالیا و در سطح بین‌المللی به ارائه یک چشم‌انداز آسیا-اقیانوسیه ای بر روی مسائل جهانی کمک می‌نماید. موسسه Lowy به‌عنوان یک اندیشکده مستقل، متکی به پایگاه‌های مالی گوناگون است. کار موسسه با حمایت‌های مالی از طرف شرکت‌های بین‌المللی و استرالیایی، بنیادها و سازمان‌های دولتی بین‌المللی و استرالیایی، پذیرهنویسی و فروش آگهی رویدادها و کمک‌های از افراد خصوصی اداره می‌گردد.

با حضور متخصصان داخلی و خارجی راهبردها و راهکارهای حل بحران آب بررسی شد

بنا بر اعلام دبیر اندیشکده آب، محیط‌زیست، امنیت و منابع طبیعی بیست و سومین نشست این اندیشکده که با شرکت چهل و چهار نفر از صاحب‌نظران از جمله اعضا و مشاوران اندیشکده و متخصصین حوزه‌های آب و کشاورزی در تاریخ ۲۴ دی‌ماه ۱۳۹۳ در محل مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت برگزار شد به بحث و بررسی پیرامون بحران آب و چگونگی مدیریت این بحران اختصاص داشت.

دکتر کاوه مدنی استاد مرکز سیاست زیست‌محیطی کالج سلطنتی لندن که برای ارائه سخنرانی در این نشست دعوت شده بود، با تحلیل شرایط بارندگی در ایران، مقایسه وضعیت ایران با شرایط جهانی، روند تغییرات جمعیتی کشور در مقایسه با تغییر و تحولات در منابع سطحی و زیرزمینی، مسائل موجود در بخش‌های روستایی، شهری، کشاورزی، صنعتی و زیست‌محیطی، نمونه‌های بحرانی مشهود در سطح ایران، منطقه و جهان را مورد اشاره قرار داد و با تشریح پارادایم‌های موجود در مدیریت فعلی و ضرورت اصلاحات اساسی در استراتژی‌های ذی‌ربط در این مقوله، برخی از مهم‌ترین راهکارهای حل بحران را ارائه نمود. از جمله این راهکارها عبارتند از: ۱- تجدیدنظر و انتخاب دقیق انواع محصولات متناسب با محدودیت‌های اقلیمی و با نگاه کلان به موضوع امنیت غذایی ۲- نوسازی ساختار کشاورزی کشور و حکمرانی مناسب آب با توجه به یافته‌های موجود و نیازهای آبی ۳- اتخاذ تصمیمات شفاف در زمینه اقتصاد آب با رویکرد دستیابی به قیمت‌های واقعی آب و انرژی ۴- بکارگیری توان و مشارکت سازمان‌ها و مؤسسات مردم‌نهاد و حرکت جدی به سمت برقراری قواعد و نظامات مربوط به بازار آب ۵- پایه‌گذاری و اجرای دقیق سیاست‌ها و برنامه‌هایی که به حفظ سهم محیط‌زیست از منابع آبی کشور بیانجامد ۶- عزم جدی برای عبور از مدیریت انفعالی عرضه به مدیریت فعال تقاضا. دومین سخنران این نشست، دکتر فرهاد یزدان دوست استاد دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی با تأکید بر بحث مدیریت بهم پیوسته و حکمرانی آب و مرور مجدد بر مسائل پیش روی مدیریت آب آرکان اساسی در این مدیریت را که مشتمل بر بسترسازی، چارچوب سازمانی و ابزارهای مورد نیاز برای انجام وظایف سازمان ذی‌ربط است مورد بررسی قرار داد و با تشریح دیدگاه‌هایی که در روش مدیریت بهم پیوسته و روش مدیریت مرسوم وجود دارد، ساختار مدیریت آب در کشور هلند را به‌عنوان یک نمونه موفق در این زمینه به روش تحلیلی به اطلاع حاضرین در نشست رساند. دکتر یزدان دوست در بخش دیگری از سخنرانی خود با آکاوی اجزای مسئول و مرتبط در مدیریت منابع آب کشور و بیان رابطه امنیت غذایی و آب به تفکیک تولیدات و محصولات اساسی، اصول و سازوکارهای حائز اهمیت در موضوع مدیریت آب را نیز مورد اشاره قرار داد. در پایان این نشست ده نفر از صاحب‌نظران و اندیشمندان حاضر نیز به طرح پیشنهادهای خود در جهت تکمیل مباحث پرداختند.

چهارمین پیش‌نشست کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت با موضوع «گفتمان انقلاب اسلامی؛ هویت و پیشرفت» برگزار شد

پیش‌نشست چهارمین کنفرانس سالانه الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت با موضوع «گفتمان انقلاب اسلامی؛ هویت و پیشرفت» یکشنبه ۲۸ دی در سالن علامه جعفری (ره) پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با حضور محققان و استادان دانشگاهی و حوزوی و علاقه‌مندان برگزار شد. سخنرانان و موضوعات سخنرانی این پیش‌نشست عبارت بودند از:

غرب‌گرا و هویت ملی ایرانیان»
- دکتر محمدرحیم عیوضی با موضوع «آینده گفتمان انقلاب اسلامی و پیشرفت هویتی»
- حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر علی ذوعلم با موضوع «هویت انقلابی و تمدن‌سازی گفتمان انقلاب اسلامی»
- حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر حسن علی‌اکبری با موضوع «هویت فرهنگ انقلاب اسلامی و پیشرفت‌گرایی»
- حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر احمد جهان‌بزرگی با موضوع «مردم‌سالاری دینی و تمدن اسلامی»

- دکتر علی بیگدلی با موضوع «ظرفیت تمدن‌سازی ایران در گذر تاریخ»
- دکتر موسی حقانی با موضوع «اندیشه ترقی‌خواهی

نخستین نشست هم‌اندیشی عدالت، اسفند ماه سال جاری برگزار می‌شود

محورها و روسای کارگروه این نشست عبارتند از:

- ۱- مبانی مفهوم‌پردازی عدالت؛ حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر سید کاظم سید باقری
- ۲- نقد و بررسی مکاتب عدالت؛ دکتر حسین عیوضلو
- ۳- شاخص‌ها و سنجش‌های عدالت؛ دکتر عادل پیغامی
- ۴- چالش‌ها و آسیب‌های تحقق عدالت در ایران؛ دکتر حسین راغفر

دکتر علی اصغر پورعزت، به عنوان دبیر علمی این نشست؛ اعضای شورای علمی اندیشکده به عنوان کمیته علمی نشست و آقای علی اصغر ربیعی نیز به عنوان دبیر اجرایی این نشست می‌باشند.

این کارگروه‌ها بر اساس محورهای نشست هم‌اندیشی، تنظیم شدند که با توجه به جدول زمان‌بندی در جلسات صبح و بعدازظهر پیگیری خواهد شد. مباحث کارگروه‌ها به تفکیک عبارتند از:

کارگروه مبانی مفهوم‌پردازی از عدالت:

- چیستی عدالت (هدف و منظور از بحث عدالت و مبانی آن)
- تنوع دسته‌بندی‌ها در بحث از مبانی و مفاهیم عدالت
- تنوع ادراک‌ها در بحث از مبانی عدالت
- نقش عدالت در تدوین الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت
- مطالعه تطبیقی مبانی عدالت در دین اسلام و سایر مکاتب کارگروه بررسی مکاتب عدالت:

- انواع گرایش‌ها در مفهوم‌پردازی از عدالت و انواع تعاریف آن در مکاتب گوناگون
- مولف‌ها و مقدمات اصلی مفهوم‌پردازی از عدالت
- نگرش کلان سیستمی به عدالت و مولف‌های آن
- امکان‌پذیری تفکیک ابعاد هنجاری از ابعاد اثباتی عدالت و تفکیک ابعاد ذهنی از ابعاد عینی عدالت
- تعریف عدالت در پرتو قرآن کریم و سنت اهل بیت (علیهم‌السلام)

- کارگروه اندازه‌گیری و سنجش (شاخص‌ها) عدالت:
- باید‌ها و نبایدهای اندازه‌گیری و شاخص‌سازی در عرصه عدالت،
- کارکردهای پیشینی و پسینی شاخص‌ها در اقامه قسط

- عدالت
- مساله تقدم یا تاخر شاخص‌سازی عدالت نسبت به تعریف عدالت
- شاخص‌های کمی و کیفی مورد استفاده در دنیا برای نابرابری و عدالت، گستره، کاربرد، توصیه‌ها، باید‌ها و نبایدها
- کارگروه چالش‌های تحقق عدالت در ایران:
- چالش‌های تحقق عدالت در ایران
- مطالعه تطبیقی اصول عدالت‌ورزی در برابر هر چالش یا در مقوله مرتبط با عدالت (در حوزه‌های مسکن، سلامت اداری، محیط زیست، بهداشت، تغذیه و نظایر آن)
- چالش‌های ناشی از ادراک‌های متفاوت مردم و مسئولان از عدالت.

جدول زمان‌بندی روز نشست

ردیف	عنوان برنامه
۱	سخنرانی ریاست مرکز الگو سخنرانی ریاست اندیشکده عدالت سخنرانی دبیر علمی نشست
۲	پذیرایی و استراحت
۳	جلسه صبح کارگروه‌های تخصصی
۴	اقامه نماز و صرف ناهار
۵	جلسه بعدازظهر کارگروه‌های تخصصی
۶	جمع‌بندی و ارائه گزارش کارگروه‌های تخصصی

دبیرخانه چهارمین کنفرانس الگو، آماده دریافت مقالات است

<http://4c.olgou.ir>